

АЗІБЕК'ЯН Г. Я.

*аспірант кафедри
Харківський національний університет ім. Каразіна В.Н
М. Харків Україна*

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.

Сучасний етап розвитку міжнародних економічних зв'язків охарактеризувати як етап посилення конкуренції в глобальному масштабі, у тому числі і між традиційними центрами світового господарства.

Одним з найважливіших і потужніших конкурентів на світових ринках залишається Європейський Союз, який уявляє собою сьогодні повноцінний єдиний ринок з системою фінансових інструментів регулювання, яка сьогодні практично вже сформувалась. У зв'язку з цим розглянемо інституційний механізм зовнішньоекономічної політики ЄС через існуючі основні інструменти та методи. Зовнішньоекономічна політика відіграє роль в забезпеченні ефективного використання зовнішнього фактору в національній економіці. Для підвищення конкурентоспроможності та динаміки економічного розвитку необхідно використовувати максимально ефективні засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також прагнути до більшої відкритості національної економіки. Зовнішньоекономічна політика стає дуже важливим інструментом прискорення темпів економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання зайнятості населення. Сильні економічні позиції країни та високий рівень конкурентоспроможності на світовому глобальному ринку є запорукою високого соціально-економічного розвитку країни.

В умовах глобалізації світового господарства економічна політика та її важлива складова – зовнішньоекономічна та зовнішньоторговельна стратегія відіграють важливу роль у визначенні стратегії національних фірм. Враховуючи те, що перспективи розвитку світової економіки будуть в великій мірі визначатися інноваційною активністю та науково-технічним прогресом, а також становлення постіндустріального суспільства, яке базується на зусиллях, пріоритетами у зовнішньоекономічній діяльності будуть [1]:

- зростання частки наукоємної продукції та технологій в товарообігу країни;
- підвищення значення інтелектуальної власності та розширення ринку інтелектуальних продуктів;
- посилення взаємодії держави та бізнесу у розвитку конкурентоспроможних галузей та сфер діяльності;
- збільшення інвестицій у розвиток людського фактора.

Це призводить до того, що поняття та сфери розповсюдження зовнішньоекономічної політики постійно розширюються, залучаючи до вивчення проблем не тільки заходи внутрішнього державного регулювання, а й заходи зовнішнього середовища.

Європейському Союзу вдалося сформувати цілісну систему зовнішньоторговельних та зовнішньоекономічних відносин та зовнішньоторговельного регулювання з окремими країнами з урахуванням їхньої специфіки та значення для європейського ринку.

Так, для кожної групи країн, які мають загальні специфічні риси та значення для ЄС в якості торгово-економічних партнерів, Євросоюз розробив особливі форми оформлення відносин та визначив головні преференції. Це стало значною конкурентною перевагою ЄС у порівнянні з конкурентами з інших континентів, оскільки дозволило в значній мірі укріпити свої позиції на стратегічно важливих ринках.

Уніфікація зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу усіляко сприяло значному посиленню контролю за відповідними нормами національного права по відношенню до принципів єдиного ринку. Започаткований механізм приведення цих норм у повну відповідність з положеннями Римського договору передбачав одноставність усіх держав – членів в Раді, яка мала приймати законодавчі акти. Але ж, згодом, ця умова або уповільнювала процес прийняття заходів, або не надавала бажаного результату. Внаслідок цього, після прийняття Єдиного Європейського акту було здійснено перехід до прийняття рішень більшістю голосів членів Ради. Зовнішньоекономічна політика на європейському рівні формується та реалізується через норми європейського законодавства, тоб-то засновницькими угодами ЄС; угодами, які вносили в них зміни; угоди про вступ нових держав – членів ЄС [1]. Таким чином, виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що регулювання відносин з третіми країнами та іншими суб'єктами міжнародних економічних відносин здійснюється на рівні Європейського Союзу.

Проведення спільної зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу належить до компетенції керівних органів ЄС. Європейські інституції мають в своїй компетенції узгоджувати єдиний митний тариф, укладають митні і торгівельні угоди, гармонізують заходи з лібералізації торгівлі з третіми країнами, визначають експортну політику та вживають запобіжних заходів, передусім для того, щоб у зародку припинити не чесну торгівельну практику [6]. Задля обговорення угод з третіми країнами діє слідуочий механізм. Європейська Комісія надає свої рекомендації Європейській Раді. Європейська Рада вповноважує, в свою чергу Європейську Комісію до проведення таких переговорів. Після надання повноважень, Європейська Комісія від імені Європейського Союзу бере участь у перемовинах та паралельно проводить консультації зі спеціальним

Комітетом -133, який призначається Європейською Радою спеціально для надання їй кваліфікованої допомоги у виконанні конкретного завдання. Європейська Комісія, як правило, працює в межах системи вказівок, які визначаються Європейською Радою. Для реалізації своїх повноважень, які передбачаються у ст. 133 (ДЄС), в напрямі укладення угод, Європейська Рада діє за принципом кваліфікованої більшості.

В Комітеті-133 торгово-політичні рішення ухвалюються простою більшістю де їх здебільшого підтримує Рада Європейського Союзу. У випадку, якщо взаємної згоди не досягнуто, Європейська Рада має самостійно ухвалити це рішення. Але ж треба зауважити, що у зовнішньоекономічній політиці Європейського Союзу, у тому числі і в зовнішньоторговельній, особливо яскраво виражається схильність до пошуку консенсусу, хоча вплив Європейського Парламенту на зовнішньоторговельну політику Європейського Союзу вельми обмежений.

Не зважаючи на усі позитивні заходи, які були реалізовані на шляху формування єдиної зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу, положення цієї політики обмежують та створюють окремі перешкоди для ведення самостійної відповідної політики на національному рівні. Так, у випадку потреби країни повинні виносити на розгляд Європейської Комісії захисні заходи, які вони хочуть застосувати до третіх країн-членів ЄС. При цьому Європейська Комісія може у будь-який час вирішити, що вказані країни-члени повинні змінити чи припинити застосування цих заходів [7, с. 119]. З цього видно, що спільна зовнішньоекономічна політика ЄС на практиці повинна вирішувати питання протиріч окремих національних торговельних політик і шукати визначений компроміс, який би відповідав інтересам усієї європейської спільноти.

Засновуючись на дослідженнях вченого І. Бураковського, який вивчав форми торговельної політики Європейського Союзу, на думку

автора, можна сформувати п'ять форм Зовнішньоекономічної політики ЄС [8, с. 174]:

- селективний протекціонізм, дія якого спрямовується проти окремих країн або окремих товарів;
- галузевий протекціонізм, що допускає захист від іноземної конкуренції не всього національного виробництва, а його окремих галузей;
- колективний протекціонізм як політика інтеграційних об'єднань, торговельних угруповань держав стосовно третіх країн;
- прихований протекціонізм, що використовує методи внутрішньої економічної політики і є водночас інструментом скорочення мита й збільшення нетарифних обмежень;
- монопольний протекціонізм – одностороннє здійснення державних зовнішньоторговельних відносин з використанням обмежень, спрямованих на захист державних інтересів (домінує в країнах з централізованим управлінням).

Автор роботи пропонує під загальною зовнішньоекономічною політикою Європейського Союзу розуміти сукупність правових та економічних заходів країн-членів ЄС, які стосуються галузі зовнішньоекономічної політики.

Таким чином, на підставі усього вищезазначеного, автор роботи може зробити висновок, що інституціональний механізм зовнішньоекономічної політики Європейського Союзу є складною системою, яка має три ієрархічні рівні (міжнародний, регіональний та національний), які тісно пов'язані між собою на основі економічно-правових норм та правил.

Література :

1. Исаченко, Т. М. Торговая политика Европейского Союза. / Т.М. Исаченко. Издательский дом Государственного университета – Высшей школы экономики. – М, - 2010. – 387 с.
2. Смит, А. Исследования о природе и причинах богатства народов. / А. Смит. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
3. The Single Market: Review of Achievements // European Commission; Commission of European communities. Brussels: ЕС? 2007/
4. Европейский Союз в XXI веке: время испытаний. Монография. / Под ред. О.Ю. Потемной, Н.Ю. Кавешникова, Н.Б. Кондратьевой. – М.: Весь мир, - 2012 – 649 с.
5. Мусієнко, С.В. Торговельна політика як феномен розвитку міжнародного економічного співробітництва країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20100916/ek_musienko.htm
6. Бліхар, М.М. Теоретичні основи дослідження спільної торговельної політики Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index/php?operation=1&iid=250>
7. Доусон, Я.Р. Комерційна дипломатія: торговельна політика і право: [посібник] / Л.Р. Доусон, М.З. Мальський, Е. ван Дусер, М. Микієвич та інш. – Л.: Астролябія, 2006. – 704 с.
8. Словник сучасної економіки Макмілла – на / [Під ред. Д.В. Пірс]. АртЕк, 2000. – 640 с.